
SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for HSL-fakultetet

Møtedato:
22.09.2020

Sak:

Søknad om nedlegging av mastergradsprogram i logopedi – ny behandling

Innstilling til vedtak:

1. *Styret ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning vedtar videreføring av mastergradsprogram i logopedi i tråd med tidligere vedtak*
2. *Institutt for lærerutdanning og pedagogikk bes om å utrede grunnlaget for samarbeid med relevante fagmiljø med sikte på å videreføre studieprogrammet som forutsatt ved etablering. Utredningsarbeidet skjer i dialog med fakultetet*
3. *Det forutsettes at utredningens forslag kan realiseres innenfor gjeldende økonomiske ramme*
4. *Utredning oversendes fakultet innen 30.april 2021*

Bakgrunn

I Sak 7/2020 *Prognoser for økonomien ved ILP og tiltak for å ta ned merforbruk* vedtok styret ved Institutt for lærerutdanning og pedagogikk (ILP) i møte 1. april 2020 å søke om nedlegging av mastergradsprogrammet i logopedi. Dette er andre gang styret ved ILP søker om nedlegging av studieprogrammet. Spørsmålet om nedlegging var sist til behandling i fakultetsstyret på møte 24.9.2015 i Sak FS-15/2015 *Søknad om nedlegging av mastergradsprogram i logopedi*.

Ved forrige gangs behandling var ønsket om nedlegging knyttet til flere forhold. Instituttet pekte på at fagmiljøet i regionen er lite, noe som gjorde det vanskelig å finne kvalifiserte personer bl.a. til veiledning og til kommisjoner ved eksamen. I tillegg til at en vurderte det som vanskelig å rekruttere til nye fagstilling er i logopedi, viste instituttet til den utfordrende økonomiske situasjonen som ikke gjorde nyttilsetninger mulig. Også mangel på praksisplasser ble holdt frem som et problem. Instituttet mente videre at en del av forklaringen på at det er vanskelig å skaffe praksisplasser, sensorer og veiledere, var at det daværende Universitetet i Nordland (UiN) gikk i gang med et konkurrerende studietilbud i logopedi samtidig som studiet startet opp ved UiT. Det medførte ifølge instituttet at institusjonene konkurrerer både om studenter, fagpersoner og praksisplasser.

Da nedleggingssaken var til behandling i forrige runde, ble det uttrykt forståelse for ILPs utfordringer med praktisk drift, fagmiljø og økonomi knyttet til programmet. I saken ble det likevel stilt spørsmål om alle sider ved drift av studieprogrammet var tilstrekkelig utredet.

Dekanen konkluderte med at det på det daværende tidspunktet ikke var grunnlag for å legge ned programmet. Fakultetsstyret fulgte dekanens anbefaling og gjorde vedtak om at programmet skulle videreføres. Det ble videre bestemt at det etter opptaket i 2019 skulle gjennomføres en evaluering som skulle legges frem for fakultetsstyret i 2020.

Da spørsmålet om nedleggelse ble behandlet i instituttstyret ved ILP i den overnevnte Sak 7/2020, var saksfremleggets hovedfokus på økonomi. Det erkjennes riktig nok at studieprogrammet er viktig og har svært god søkning, men det argumenteres for at en nedleggelse av programmet vil kunne gi til store besparelser for instituttet. Det anføres videre at fagmiljøet er for lite i henhold til Nokuts krav, men at instituttet ikke har økonomi til å bygge det fagmiljøet programmet trenger for å få nødvendig akkreditering.

På bakgrunn av ILPs vurdering om at fagmiljøet ikke hadde den nødvendige samlede kompetanse, sendte instituttet søknad i mars i år søknad om frysing av opptaket til logopedi for studieåret 2020/21. Universitetsdirektøren godkjente søknaden, slik at det ikke ble tatt opp nye studenter innværende studieår.

Oppfølging ved ILP etter siste behandling i fakultetsstyret

Etter instituttstyrets siste vedtak med anbefaling om nedlegging av studieprogrammet ba fakultetsledelsen ILP om å gjøre nærmere rede for ulike forhold ved logopedistudiet som dekanen også hadde stilt spørsmål ved da spørsmålet om nedlegging var til behandling i forrige runde. Det var spørsmål knyttet til: 1) Samarbeid med fagmiljø utenfor ILP. 2) Arbeid med kartlegging av muligheter for flere praksisplasser i og utenfor landsdelen. 3) Muligheten for samarbeid med Nord universitet eller andre, ev. samarbeid med andre parter. 4) Hvilke tiltak instituttet har vurdert knyttet til økt inntjening og redusert kostnadsnivå.

1) Til spørsmålet om samarbeid med fagmiljø utenfor ILP, refererer ILP i svaret til eget fagmiljø som mener at det verken er plass til, eller at det er faglig forsvarlig å ha hele emner fra andre institutt/studieprogram som støttediscipliner i logopedi. Av økonomiske grunner er det heller ikke mulig å leie inn undervisningsressurser fra eksterne fagmiljø.

2) Det vises til at mangelen på praksisplasser ikke er like prekær som den var sist studieprogrammet ble søkt nedlagt. For å få dekket behovet sendes studenter ut i praksis i hele landet, og noen har også hatt praksis i utlandet. Det påpekes at denne ordningen er kostnadskrevende, og også på andre måter ressurskrevende å følge opp.

3) Når det gjelder spørsmål knyttet til samarbeid med Nord universitet, opplyses det at det på ledernivå har vært sondert muligheter for å utvikle en fellesgrad med Nord universitet, men at det ikke har vært interesse for dette. Til tross for at det foregår dialog om felles digitale undervisningsopplegg, er det ikke planlagt samarbeid mellom studieprogrammene i logopedi. Dette fordi programmene er nokså ulikt bygd opp, både i struktur og innhold. Fagmiljøet ved ILP mener dessuten at det ikke er nødvendig med en koordinering med Nord universitet ettersom det ikke rekrutteres fra den samme søkergruppen, og at man har fått til et samarbeid om praksisperioder for studentene.

4) Universitetene som tilbyr logopedi samarbeider en del, men det fremgår at det er et intendert mål at studietilbudene skal ha sine særegenheter. Derfor er det ikke aktuelt å samarbeide om fellesgrader. Det opplyses samtidig at universitetene som tilbyr logopedi samarbeider om å få på plass et utdanningstilbud på bachelornivå, noe også fagmiljøet på ILP er opptatt av.

Når det gjelder økonomi, viser instituttet til at studieprogrammet ikke er fullfinansiert med dagens basistildeling og resultatfinansiering – og at programmet har et stort merforbruk. Av kapasitetshensyn har det ikke vært årlige opptak, og det har vært høyt frafall, noe som betyr at resultatfinansieringen ikke har gitt full uttelling. I tillegg er praksisordningen kostbar. Det hevdes at det er vanskelig å innføre tiltak som vil redusere utgifter uten at det vil gå ut over kvaliteten på programmet. Instituttet mener at forutsetningen for å kunne videreføre programmet er at basisfinansieringen økes slik at fagmiljøet kan styrkes.

I basisbevilgningen til HSL-fakultetet er det lagt inn finansiering for 30 fulltids studieplasser (årlig opptak av 15 studenter) i logopedi. For ILP utgjør den årlige basistildelingen for disse studieplassene rundt kr 1,5 mill. Dersom programmet legges ned, vil basistildelingen til ILP reduseres tilsvarende. I tillegg til basistildelingen kommer resultatfinansiering ut fra avlagte studiepoeng og antall kandidater. Resultattildelingen, basert på avlagte studiepoeng/kandidater i 2018 (8,67 heltidsekvivalenter), utgjør for ILP om lag kr 440 000. (Avlagte heltidsekvivalenter i 2019 er 3,83 – dette tilsvarer resultattildeling på i underkant av kr 200 000). Et årlig opptak av 15 heltidsstudenter vil øke resultatfinansieringen til rundt kr 1 mill., hvorav kr 760 000 tilfaller ILP. Årlig opptak vil gi økte kostnader, spesielt knyttet til veiledning og praksisutplassering, men dette må veies opp mot mulighetene for økt inntjening. I tillegg må det, som nevnt ovenfor, kunne vurderes tiltak som også bidrar til bedre ressursutnyttelse og lavere kostnadsnivå. En bør i denne sammenhengen også vurdere kostnadsbildet knyttet til 50 prosent progresjon kontra normal progresjon.

Innspill fra andre parter til fakultetsstyret behandling

Det har kommet to brev fra fagmiljøet i logopedi (vedlegg 1 og 2) Her kommenteres også noen av spørsmålene som ILP er bedt om å besvare, jf. ovenfor. Det argumenteres hvorfor studiet ikke bør legges ned. Det store behovet for logopediske tjenester i hele landet, og spesielt i Nord-Norge, fremheves som det viktigste. Det pekes også på at et stort faglig nettverk vil forsvinne ved en nedlegging av programmet. Styret og fagutvalget i Norsk Logopedlag har sendt brev (vedlegg 3) der det uttrykkes bekymring for den foreslåtte nedleggelsen av logopedutdanningen ved UiT. Logopedlaget mener utdanningen heller bør styrkes enn å legges ned, og det vil være uheldig om ressurs situasjonen fører til nedlegging av tilbudet. Det vises til at utdanningen ved UiT holder høyt nivå og har et godt faglig omdømme. Det pekes på at det store flertallet av studenter er rekruttert fra Troms og Finnmark, og rekruttering fra det samiske miljøet og fremheves som spesielt viktig. Logopedlaget trekker også frem at studiet i 2019 ble rangert høyest av alle UiTs studieprogrammer med tanke på kvalitet og relevans. Også logopedstudentene har uttalt seg (vedlegg 4). De skriver at de er svært fornøyde med studiet og foreleserne, og også de viser til at logopedistudiet hadde de mest fornøyde studentene ved UiT i 2019. Det viser videre til at det stor mangel på logopeder i hele Nord-Norge, og at mange kommuner i landsdelen ikke klarer å oppfylle de lovpålagte oppgavene på grunn av mangel på kvalifisert personell.

Rekruttering til studiet

Mastergradsprogrammet i logopedi ved UiT har vært lyst ut bare fire ganger siden etableringen i 2010: i 2011, 2012, 2014 og sist i 2017. De øvrige årene ble det ikke tatt opp studenter til programmet på grunn av manglende kapasitet ved ILP. Fakultetet har gjort en kartlegging av rekrutteringssituasjonen, og de gangene programmet har vært lyst ut, har søkningen vært god. Tallene for de ulike årene ser slik ut:

- 2011: 106 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 20 møtt, 11 fullført.
- 2012: 107 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 15 møtt, 12 fullført.
- 2014: 104 søkere, 25 tilbud, 25 takket ja og 20 møtt, 13 fullført
- 2017: 83 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 15 møtt, ingen fullført ennå.

Til mastergradsprogrammet i logopedi ved Universitetet i Nordland/Nord universitet har det i perioden 2011 til 2019 vært opptak hvert år. Søkningen til Nord har også vært meget god med et gjennomsnitt på 78 søkere per år. Det har i gjennomsnitt har vært gitt 29 tilbud om studieplasser ved Nord.

Vurderinger

Det er svært positivt at instituttet har foretatt en grundig gjennomgang av den faglige aktiviteten sett opp mot den økonomiske tilstanden, og at det er fremmet en egen sak for instituttstyret (overnevnte Sak 17/2020) der styret bes om å gjøre nødvendige prioriteringer innenfor de økonomiske rammene. Det er åpenbart at instituttet er i en økonomisk situasjon som tilsier at det må gjøres prioriteringer. Saksfremlegget peker på en del av årsakene til situasjonen, men klargjør også at mange tiltak kan settes i verk for å spare ressurser, både ved en bedre samkjøring av emner og studieprogram og en bedre utnyttelse av faglig ansatte på tvers av program.. I saken diskuteres ulike innsparingstiltak som kan bidra til å bedre instituttets anstrengte økonomi. Det pekes på muligheter for å samkjøre emner mellom program, utvikle felles nettemner mellom campus, å ta inn disiplinemner i lærerutdanningene og å legge ned valgemner, fordypninger og fagvalg. Det trekkes også frem at arbeidsbelastningen er svært skjevfordelt blant de ansatte, og at mange faglig ansatte har svært mye ledig undervisningstid som ikke utnyttes. Samtidig pekes det på at det er vanskelig å få til samarbeid på tvers av studieprogram. En har heller ikke lyktes med få til samarbeid av betydning mellom campus gjennom felles nettundervisning på samme studieprogram. En bedre koordinering av fagmiljøene i Alta og Tromsø vil kunne gi synergieffekter

I saken ble det besluttet å nedsette en arbeidsgruppe bestående av vitenskapelig ansatte med mandat til å vurdere en reduksjon av emneporteføljen og hvordan det i større grad kan samordnes på tvers av program og campus. Arbeidsgruppen skal ha klart et forslag ved årsskiftet 2020/21. Videre har en annen komite fått i oppdrag å utarbeide felles retningslinjer for registrering av undervisning og seminarvirksomhet. En utredningsgruppe har også gjennomgått organiseringen av ILP. Gruppen leverte sin rapport i mars med anbefalinger om en ny organisering av instituttet. Rapporten lå til grunn for sak FS 16/2020 *Framtidig organisering av Institutt for lærerutdanning og pedagogikk* behandlet på fakultetsstyrets møte 15.6.2020. Med utgangspunkt i rapportens anbefalinger vedtok fakultetsstyret en ny organisering av den overordnede ledelse, studieprogramledelse og etablering av fagseksjoner.

Dekanen mener tidspunktet for å gå inn for en nedleggelse av mastergradsprogrammet ikke er det riktige. Som det fremgår ovenfor, er det nedsatt to ulike komiteer som skal arbeide frem forslag til en bedre ressursutnyttelse ved ILP. Det er håp om at summen av tiltakene vil bidra til å bringe økonomien under kontroll. Samtidig er instituttet under omstilling, og dekanen har tro på at en ny organisasjonsstruktur vil gi den nye ledelsen gode verktøy til å gripe tak i de problemene som beskrives, både når det gjelder manglende koordinering og for dårlig utnyttelse av faglige ressurser.

Mangelen på logopedfaglig personell i hele landet er stor, og mange kommuner i Nord-Norge ikke klarer å oppfylle de lovpålagte oppgaver på området. Den høye søkningen til logopedistudiene både i UiT og Nord universitet indikerer at det er plass til og behov for tilbud ved begge institusjonene. Også med tanke på mangel på kompetanse innen logopedi i Nord-Norge, synes det rimelig at det også i det videre er utdanninger innen logopedi ved begge institusjonene.

I forbindelse med utredningsarbeidet som ble utført i forkant av etablering av studiet i 2010, ble det samlede fagmiljøet innen spesialpedagogikk, lingvistikk og psykologi ved UiT vurdert som svært kompetent og relevant for en logopediutdanning med en spesiell faglig profil som ikke finnes andre steder i landet. I utredningen ble det vist til at det i fagmiljøet ved Castl (Center for Advanced Study in Theoretical Linguistics), ved dagens Institutt for språk og kultur var betydelig lingvistisk kompetanse som ville være relevant for en logopedutdanning, både allment innenfor fonetikk og andre sentrale sider ved språk – og spesielt om språkssystem og språklig variasjon i norsk og andre språk. I tillegg ble det vist til relevant kompetanse ved Institutt for psykologi innen nevropsykologi, språkpsykologi, inkludert normal språkutvikling og språkpatologi.

Ved opprettelsen ble det bestemt at programmet faglig og organisatorisk skulle forankres ved ILP, men den faglige aktiviteten skulle skje i tett samarbeid med spesialpedagogikkmiljøet internt ved ILP, lingvister ved Castl og psykologimiljøet ved Institutt for psykologi. Det ser ikke ut for at det faglige samarbeidet over instituttgrensene har fungert på en best mulig måte, og studieprogrammets faglige profil og sammensetning synes å ha beveget seg bort fra premissene som lå til grunn ved opprettelsen av programmet. Det kan være flere årsaker til denne utviklingen, men en viktig forklaring kan være at programmet ikke har hatt et eget programstyre med tverrfaglig representasjon, men har vært ledet av en studieleder ved ILP uten formell myndighet utenfor instituttet. Dette kan ha ført til svakere kontakt mellom fagmiljøene slik at fagmiljøene utenfor ILP ikke har fått det nødvendige eierforholdet til logopedistudiet. Etter hvert har ILP overtatt eneansvar for programmet, noe som har ført til at programmet har fått en svakere lingvistisk og helsefaglig profil. Den nye modellen med studieprogramledelse vil etter alt å dømme bøte på dette problemet ved at logopediutdanning kommer under ledelse av et tverrfaglig programstyre.

I programmets studieplan står det at programmet er et profesjonsstudium i spesialpedagogikk med språkvitenskapelig og psykologisk tilnærming. Dette står både i den opprinnelige studieplanen fra 2011 (vedlegg 5) og i den reviderte studieplanen av 2016 (med endringer i 2019) (vedlegg 6). I den reviderte studieplanen er to emner i spesialpedagogikk og ett emne i lingvistikk fjernet og erstattet av nyopprettede logopediemner. Ifølge fagmiljøet inkluderer den nye studieplanen likevel samarbeid med ulike fagområder, men nå på temanivå – ikke som hele emner. I forbindelse med omleggingen har ressursbruken ved studieprogrammet økt med om lag 20 prosent. Dekanen spør seg derfor om det er riktig prioritering å legge om studiet på en måte som fører til vesentlig økte kostnader samtidig som en fjerner seg fra ideen om å opprette et studium med en tverrfaglig profil basert på samarbeid mellom relevante fagmiljøer ved flere institutter.

Slik dekanen vurderer det, er det ikke rom for å etablere et vesentlig større fagmiljø i logopedi ved ILP. Studieprogrammet må utvikles videre i retning av slik det var planlagt da det ble etablert som et samarbeid mellom spesialpedagogikkmiljøet og relevante fagmiljø ved andre institutt.

Sonni Olsen
dekan

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

—

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg:

- 1) uttalelse fra fagmiljø av 16.6.2020
- 2) uttalelse fra fagmiljø av 22.4.2020
- 3) uttalelse fra studenter av 23.8.2020
- 4) uttalelse fra Norsk Logopedlag av 7.9.2020
- 5) tidligere studieplan
- 6) ny studieplan